

A pusztacsaládi példa

Őszintén egy mozgalomról

Az Olvasó népért mozgalom országos tanácskozása alkalmából közzöljük a *Kisalföld*-ben megjelent alábbi írást, amely egy tíz évvel ezelőtti akció felidézésével a *Minden házból legyen olvasó* mozgalomra emlékeztet.

A pusztacsaládi könyvtár története 1952-ben kezdődött 200 kötetes letéti állománnyal. Azóta *Molnár Béla* a könyvtáros, s az ma is: a körzetesítés után a csapodi iskola igazgatója. A pusztacsaládi kis könyvtár később tanácsi kezelésbe került, az állomány nagysága, összetétele kedvezően változott, az iskolai szekrényből a művelődési házba került. Egyre több lett az olvasó: 1962-ben a 642 lakos közül 110 beiratkozott. Az akkori 1200 kötetből egy olvasóra évi átlagban 14 kölcsönzött könyv jutott. Ez a jó eredmény hívta föl a járásí, megyei könyvtárosok figyelmét *Molnár Bélára* és olvasóira: *náluk lehetne kezdeményezni egy olyan akciót, amely a megyében s talán országosan is a könyvtárakra irányítja a közvélemény figyelmét.* S mert ebben a kis faluban több mint fele házból volt beiratkozott olvasó, kézenfekvőnek látszott meggyőzni a többieket is az olvasás, a beiratkozás hasznáról.

Összefogott a falu. A *Kisalföld* akkori, emelkedett hangú tudósítása ma sem hangzik túlzásnak: azok a népművelők, könyvtárosok, akik részt vettek a szervezésben, meghatóva emlékeznek vissza a lelkes, izgatott napokra. Pedagógusok, könyvtárosok, tanácsi dolgozók, Hazafias Népfrent-aktivisták, úttörők, sőt még az önkéntes tűzoltók is *bekopogtattak a házakba* hönuk alatt könyvvel és egy üres olvasójeggyel, melyre az új könyvtári tag neve került. És augusztus 20-án a művelődési házban ünnepélyesen jelentették: *mind a 115 házból van olvasó.*

Pusztacsalád példa lett: *nyomában számos falu indított mozgalmat az olvasók számának növeléséért.* A kapuvári járásban 3 év alatt 17 olvasó község lett, a megyében 1967-ig több mint 70. A mozgalom azonban igazában csak a kis falukban tudott kiteljesedni; ott volt valóban minden házból olvasó; a nagyobb községekben egyre inkább szükség volt a versenyt értékélok „nagyvonalúságára”, a statisztika szépítésére. Ez nem segítette az ügy népszerűségét.

S volt még más is, amely miatt négy-öt év múlva csökkent a mozgalom népszerűsége. Az olvasó falu nemcsak az olvasók számát kívánta növelni: másik s nem kevésbé fontos célja volt a *könyvállomány növelése*, színésítése, megfiatalítása, a *könyvtárhelyiségek korszerűsítése*, átalakítása szabadpolcossá, a helybenolvasás lehetőségeinek megteremtése. A

társadalmi és tömegszervezetek, a népművelők és tanácsi vezetők összefogása kezdetben itt is szép eredményeket mutatott föl. 1967-ben azonban a helyi szervek megnövekedett önállóságukra hivatkozva egyre több forrást apasztottak el, amelyből azelőtt változó bőséggel, de mindig jutott a könyvtár fejlesztésére. Megszűnt a MESZÖV-ök könyvtámogatása, csökkent a tanácsok községfejlesztési alapjának a könyvtárakra fordítható része. A költségvetés könyvtári tétele pedig nem mindenütt emelkedett. *A községi könyvtárak nem tudták a fejlődés ütemét tartani — a mozgalomról egyre kevesebb szó esett.*

És mégsem valami kötelező derűlátás mondalja a könyvtárosokkal, népművelőkkel, ma, tíz év után, hogy a *„minden házból legyen olvasó”* mozgalomra szükség volt, mert nélküle megyénk könyvtárügye nem tartana ott, ahol tart. Kétségtelen, hogy az olvasók számának növekedésében volt bizonyos mennyiségi szemlélet is: számos olyan olvasót azonban nyereségként említhetünk, aki *e mozgalom nélkül nem került volna a könyvtár, a könyv közelébe.* Mert ha a könyv nem lett is minden házban rendszeresen visszatérő vendég, a könyvtár propagandája mindenüvé eljutott azoknak a lelkes népművelőknek, társadalmi munkásoknak a közvetítésével, akik váltalták a *személyes kapcsolatok felvételét.* Sok olyan idős és fiatal falusi ember tudta meg, hogy hol van a könyvtár, mikor tart nyitva, miből választhat, aki különben nem ment volna el az olvasónivalóért a falu másik végére.

Az olvasó falukban valóban közügy lett a könyv és a könyvtár: *Rózsa Sándor*, az akkori pusztacsaládi tanácselnök neve után még sok nevet felsorolhatnánk, akik személyes példával tűntek ki: nemcsak a házról házra járásban és beszélgetésben, hanem a *könyvtár ügyének minden községi fórumon való képviselésében is.* És ez különösen fontos. A mozgalom évei alatt nagy lendülettel láttak neki a községi tanácsok a könyvtárak korszerűsítésének. S bár később ez a lendület csökkent, olyan alapot teremtettek a falusi könyvtárügy fejlődéséhez, amelyre még ma is lehet építeni. Győr-Sopron megye könyvtárral való ellátottsága ma csak hatvanszázalékos ahhoz a szinthez képest, amelyet a Könyvtártudományi és Módszertani Központ, valamint a Mű-

velődési Minisztérium előírt. Nem sok. De az „olvasó falu” mozgalma nélkül itt sem tartanánk.

Nem ünneprontás ez, hanem józan szemlélet. *Egy lelkes kezdeményezés buktatóinak és hasznának felmérése és tanulása. Nevezetesen az, hogy szükség lenne az akkori buzgalomra, tenni akarásra most is, amikor az Olvasó népeért mozgalom már más, újabb feladatokat követel. Mégpedig nem elsősorban a mennyiségi, hanem a minőségi fejlesztést: a könyvállomány sokszínűbbé tételét, a berendezések korszerűsítését és a kölcsönzés, olvasóvá nevelés személyi feltételeinek javítását.*

Pusztacsaládon azóta az évi könyvbetszerzési keret 1500 forintról 2700-ra emelkedett, a könyvtár új helyiséget kapott a kastélyban. Az olvasók száma 123. Nincs minden házból olvasó — körülbelül 75—80 házból van. Elmaradtak azok, akik annak idején csak a verseny kedvéért léptek be, több lett az öreg és kevesebb a gyerek. A SOTEX három műszakos üzeme, a 90 (!) televízió is megváltoztatta a szabad idő eltöltésének szokásait.

A léghűsebb olvasók megmaradtak olvasónak, és az egész falu büszkén őrzi egy szép összefogás emlékét.

Gárdonyi Béla

Alapköletétel Nyíregyházán

Nyíregyházán, a Lenin téren 1973. március 15-én a megyei és a városi párt- és tömegszervezetek, valamint a művelődési intézmények képviselőinek jelenlétében ünnepélyesen lerakták az új megyei könyvtár alapkövét.

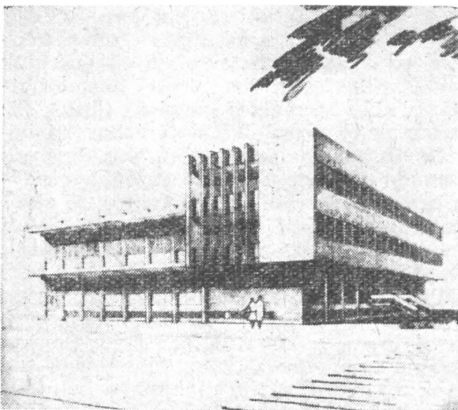
Az ünnepséget Horváth Miklós, a megyei tanács művelődésügyi osztályának vezetője nyitotta meg, majd ezt követően a nagyszámú hallgatóság előtt Gyuró Imre, a megyei tanács elnökhelyettese mondott beszédet. Szólt a könyvtárügy fontosságáról, közművelődési rendszerünkben elfoglalt helyéről, jelentőségéről, s méltatta a megépülő új létesítménynek Nyíregyháza város, illetve Szabolcs-Szatmár megye kulturális életében betöltendő szerepét. Ezután Horváth Gabriella, a

Móricz Zsigmond Megyei Könyvtár igazgatója ismertette az alapokmány szövegét, majd Gyuró Imre elhelyezte az új épület alapkövét.

A korszerű könyvtári szolgáltatások nyújtására alkalmas funkciórendszerű, két és fél szintes könyvtárárpület tervdokumentációját 1968-ban a NYIRTERV készítette, Paulinyi Zoltán tervezőmérnök elképzelései alapján. A tervben jól érvényesülnek azok a szempontok, melyek összhangot teremtenek az ellátandó helyi és külterületi lakosság szám, a jelentkező olvasói igények és az ellátás színvonala között.

A 3100 négyzetméter hasznos alapterületű könyvtár a Miskolci Megyei Könyvtár utáni második legnagyobb közművelődési könyvtárunk lesz, 225 000, a későbbiekben 280 000 kötet elhelyezésére alkalmas felnőtt- és gyermekkölcsonzóval, illetve könyv- és folyóiratraktárral rendelkezik majd. Zenei és audió-részleget működtet, hanglemez- és kottatára, reprogramozási berendezése, 200 főt befogadó előadóterme, kutatószobái, olvasótermei gazdag helybenolvasási és egyéb lehetőségek nyújtásával növelhetik az olvasás iránti igényt, s az eddiginél rendszerebb könyvtárhasználatot honosíthatnak meg.

A városközpontban épülő könyvtár kivitelezési munkálatait a Megyei Állami Építőipari Vállalat végzi. Az egyedi berendezések tervezésére az Iparművészeti Főiskola kapott megbízást. A tervek szerint az épületet 1975 második felében adják át rendeltetésének. (F. L.)

Ilyen lesz az új Nyíregyházi Megyei Könyvtár